

УДК 657

Теоретичні основи формування обліку фінансових результатів діяльності підприємства відповідно до стандартів бухгалтерського обліку

Чуніхіна Т.С.

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри «Облік і оподаткування»
Державного університету інфраструктури і технологій

Давидюк Г.С.

магістр спеціальності «Облік і оподаткування»
Державного університету інфраструктури і технологій

Актуальність теми полягає у тому, що в умовах реформування і постійно зростаючих вимог до повноти й якості облікового та контрольного забезпечення процесу господарювання набувають великого значення дослідження організаційно-методичних аспектів обліку й аналізу фінансово-господарської діяльності загалом та деяких її складників. Метою цієї роботи є спроба проаналізувати теоретичні основи формування обліку фінансових результатів діяльності підприємств відповідно до стандартів бухгалтерського обліку. Виявлено, що особливою проблемою залишається незгодженість методик визначення та обліку результатів діяльності підприємств, управління і формування фактичних показників в обліково-фінансовій звітності відповідно до стандартів бухгалтерського обліку. Оригінальність теми полягає у тому, що в статті розглядається сукупність теоретичних, методичних та практичних питань формування результатів діяльності підприємств та облік і аналіз доходів відповідно до стандартів бухгалтерського обліку.

Ключові слова: прибуток, дохід, результат діяльності, фінансовий аналіз, фінансові результати, економічна ефективність, витрати, положення (стандарт) бухгалтерського обліку, міжнародні стандарти бухгалтерської звітності.

Чуніхіна Т.С., Давидюк А.С. ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ФОРМИРОВАНИЯ УЧЕТА ФИНАНСОВЫХ РЕЗУЛЬТАТОВ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЯ В СООТВЕТСТВИИ СО СТАНДАРТАМИ БУХГАЛТЕРСКОГО УЧЕТА

Актуальность темы заключается в том, что в условиях реформирования и постоянно растущих требований к полноте и качеству учетного и контрольного процесса хозяйствования исследования организационно-методических аспектов учета и анализа финансово-хозяйственной деятельности в целом и некоторых ее составляющих приобретают большое значение. Целью данной работы является попытка проанализировать теоретические основы формирования учета финансовых результатов деятельности предприятий в соответствии со стандартами бухгалтерского учета. В ходе исследования выявлено, что особой проблемой остается несогласованность методик определения и учета результатов деятельности предприятий, управления и формирования фактических показателей в учетно-финансовой отчетности в соответствии со стандартами бухгалтерского учета. Оригинальность темы заключается в том, что в статье рассматривается совокупность теоретических, методических и практических вопросов формирования результатов деятельности предприятий, учет и анализ доходов в соответствии со стандартами бухгалтерского учета

Ключевые слова: прибыль, доход, результат деятельности, финансовый анализ, финансовые результаты, экономическая эффективность, затраты, положение (стандарт) бухгалтерского учета, международные стандарты бухгалтерской отчетности.

Chunihina T.S., Davydyuk A.S. THEORETICAL BASES OF FORMATION INTO ACCOUNT THE FINANCIAL RESULTS OF THE COMPANY INCOMPLIANCE WITH ACCOUNTING STANDARDS

Background is that in terms of reform and the ever-growing requirements for completeness and quality of the accounting and controlling process of managing. Acquire a critical study of organizational and methodological aspects of accounting and analysis of financial and economic activity in general and some of its components. The aim of this work is an attempt to analyze the theoretical basis for the formation of accounting entity's financial performance, in accordance with the accounting standards. It was revealed that a particular problem is the inconsistency of methods for determining and recording the performance of enterprises, management and the formation of the actual performance in the accounting and financial statements in accordance with accounting standards. The originality of the theme is that the article deals with the totality of the theoretical, methodological and practical issues of formation of the performance of businesses and accounting and analysis of income in accordance with accounting standards.

Keywords: profit, earnings, results of operations, financial analysis, financial results, cost effectiveness, cost, position (standard) accounting, international accounting standards.

Постановка проблеми у загальному вигляді. В умовах ринкової економіки фінансовий результат господарювання підприємства, що виступає у формі прибутку або збитку, відображає ефективність його облікової, операційної, фінансової, інвестиційної діяльності та служить основним критерієм стратегії розвитку та функціонування суб'єкта господарювання. Фінансові результати за позитивного їх значення є джерелом платежів до бюджету, а також розширеного відтворення виробництва. Останнім часом в умовах збитковості значної кількості підприємств масштаби цих досліджень ще більше зросли, що зумовлено потребою пошуку резервів зростання прибутковості підприємств. Аналіз обліку фінансових результатів та фінансового стану підприємства є важливим елементом для прийняття конкретних рішень, спрямованих на подальше збільшення прибутковості, виявлення причин збитковості, а також забезпечення стабільності фінансового стану. Для оптимізації діяльності підприємств у змінних зовнішніх умовах ведення господарської діяльності особливого значення набувають теоретичні дослідження побудови методики проведення комплексного обліку фінансових результатів та аналізу фінансової звітності суб'єктів господарювання, чим і обґрунтовується актуальність обраного напряму дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні та практичні аспекти аналізу фінансових результатів досліджували О.В. Єфімова, О.В. Павловська, Ю.С. Цал-Цалко, В.В. Іванієнко та ін. Методологічні аспекти проведення аналізу фінансової звітності підприємств досліджуються у роботах М.І. Баканова, К.В. Ізмайлової, В.В. Ковальова, А. Д. Шеремета та інших науковців. Вивчення наукових праць вітчизняних і зарубіжних авторів свідчить про те, що дискусії, пов'язані з вирішенням організаційно-методичних засад аналізу та обліку результатів діяльності підприємств відповідно до стандартів бухгалтерського обліку, посідають значне місце в теорії та практиці.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою дослідження є теоретичне обґрунтування положень та розроблення практичних рекомендацій щодо тлумачення найважливіших аспектів методики формування доходів та аналізу результатів діяльності підприємств відповідно до стандартів бухгалтерського обліку. Для досягнення визначеної мети поставлені

такі завдання: дослідити сутність доходів і результатів діяльності як об'єктів обліку і контролю; розглянути етапи оцінки діяльності підприємства, що ґрунтується на розгляді абсолютних показників; розглянути різні підходи та методики аналізу фінансових результатів за П(С)БО та МСФЗ; з'ясувати причини відмінностей під час визнання доходів і витрат у бухгалтерському обліку відповідно до стандартів бухгалтерського обліку; проаналізувати схеми визнання та відображення доходів у бухгалтерському обліку; розглянути рахунки, що відкривають під час побудови обліку доходів; визначити концептуальні підходи й обґрунтувати рекомендації з удосконалення обліку доходів і результатів діяльності для підприємств.

Виклад основного матеріалу дослідження. У бухгалтерському обліку на відміну від економічної теорії поряд із поняттям «прибуток» застосовуються поняття «дохід» і «результат діяльності». Якщо розглядати поняття «дохід» та «прибуток» із погляду бухгалтерського обліку, то можна виділити декілька основних трактувань цих термінів українськими вченими. Так, П.А. Костюк характеризував прибуток як частину чистого доходу, що залишається в розпорядженні госпрозрахункових підприємств та організацій [1].

А.М. Кузьмінський уважав, що «внаслідок господарської діяльності підприємства отримують прибуток (різницю між продажною вартістю реалізованої продукції та її фактичною собівартістю)...», тобто прибуток – це різниця між доходом та витратами [2]. У вітчизняному бухгалтерському обліку, згідно з П(С)БО 15 «Дохід» (п. 4) [4], поняття «доходи» – це збільшення економічних вигод у вигляді надходження активів або зменшення зобов'язань, які призводять до зростання власного капіталу (за винятком зростання капіталу за рахунок внесків власників). Поняття «прибуток» визначене як сума, на яку доходи перевищують пов'язані з ними витрати, кінцевий фінансовий результат діяльності підприємства – чистий прибуток або збиток. Загальна економічна теорія визначає роль прибутку так: «У реальній дійсності прибуток – кінцева мета і рушійний мотив товарного виробництва і ринкової економіки. Це головний стимул та основний показник ефективності будь-якого підприємства і фірми». Дійсно, важко переоцінити значення прибутку в загальній системі вартісних інструментів управління підприємством. Це зумовлено тим, що «...прибуток є основним показником оцінки господарської

діяльності підприємства, тому що в ній акумулюються всі доходи, витрати, збитки, узагальнюються результати господарювання» [4; 6].

На практиці з урахуванням специфіки виконуваних функцій і особливостей формування доходів та витрат на підприємствах прибуток визначається як різниця між доходом підприємства і його поточними витратами.

Так, у Положенні про порядок проведення аналізу фінансового стану підприємства, затвердженому Міністерством фінансів України і Фондом державного майна України, оцінка фінансових результатів діяльності підприємства, ґрунтується на проведенні структурного і факторного аналізу прибутку підприємства.

За методикою, розробленою А.Д. Шереметом, аналіз фінансових результатів діяльності підприємства є першим етапом будь-якої оцінки діяльності підприємства, який ґрунтується на вивченні абсолютних показників, які прямо впливають на фінансовий результат діяльності підприємства [6; 7]. В.В. Ковальовим [8; 9] і В.О. Мец [10] оцінку фінансових результатів діяльності підприємства запропоновано включати як до експрес-аналізу, так і до деталізованого аналізу фінансового стану.

За експрес-аналізу розмір прибутку оцінюється на основі вивчення показників прибутковості та рентабельності в динаміці. Під час деталізованого аналізу вивчаються виробнича діяльність підприємства та тенденції зміни показників рентабельності. Аналіз фінансових результатів за методикою Г.В. Савицької [11] базується на оцінці ефективності використання капіталу, яка передбачає: аналіз абсолютних і відносних показників прибутковості; проведення факторного аналізу; вивчення показників оборотності і ділової активності. У навчальному посібнику Ю.С. Цал-Цалко [12] підкреслено, що аналіз прибутковості та рентабельності базується на: вивченні формування прибутку підприємства; факторному аналізі прибутку підприємства; розрахунку відносних показників рентабельності і вивченні їх у динаміці.

На думку В.П. Савчука [13], аналіз фінансових результатів діяльності підприємства повинен базуватися на: виявленні тенденцій зміни абсолютних показників прибутку, на основі звіту про фінансові результати; аналізі операційних витрат; розрахунку показників прибутковості (рентабельності) та вивченні їх у динаміці та порівнянні їх із галузевими показниками; оцінці тенденцій зміни виручки та відносного валового доходу.

Як видно з вищевикладеного, існує багато методик аналізу прибутку підприємства, в більшості з яких акцент зроблено на необхідності проведення факторного аналізу прибутку [4].

У системі бухгалтерського обліку приділяється увага визнанню доходів і результатів діяльності, а вибір класифікації доходів, перш за все, залежить від мети, якої прагнуть досягти, розглядаючи доходи в тому чи іншому розрізі. Зокрема, питання визнання і класифікації доходів є важливим для відображення інформації в бухгалтерському і податковому обліку, а також для цілей здійснення внутрішнього і зовнішнього контролю.

Згідно з П(С)БО 15 «Дохід» та МСФЗ 18 «Дохід», термін «дохід» означає валовий приплив (надходження) економічної вигоди протягом звітного періоду, який виникає у процесі звичайної діяльності підприємства. Якщо ці припливи сприяють збільшенню власного капіталу (крім збільшення, яке пов'язане з внесками акціонерів), то його називають прибутком, а якщо зменшенню – то збитком. Наведені критерії визнання доходу застосовуються окремо до кожної операції. Проте ці критерії доцільно застосовувати до окремих елементів однієї операції або до двох чи більше операцій разом, якщо це впливає із суті такої господарської операції (операцій). Головним питанням в обліку доходу є визначення моменту його визнання [4; 17].

МСФЗ 18 акцентує увагу на таких аспектах визнання доходів: вимірювання доходу; визначення критеріїв визнання доходу; умови задоволення цих критеріїв. Слід зазначити, що МСФЗ 18 «Дохід» стосується, головним чином, доходів, які є результатами певних операцій та подій звичайної діяльності. Відповідно до даного стандарту, вимірювання доходу здійснюється у разі додержання таких умов: по-перше, за збільшення активу або погашення зобов'язань, які призводять до збільшення власного капіталу підприємства (за винятком зростання капіталу за рахунок внесків засновників підприємства); по-друге, якщо оцінка доходу може бути достовірно визначена.

Дохід для кожного типу операцій визнається, коли: існує ймовірність того, що економічні вигоди, пов'язані з операцією, надійдуть на підприємство; сума доходу може бути достовірно оцінена.

Критерії визнання доходів, наведені на рис. 1, базуються на критеріях визнання, що

Тип операції	Реалізація продукції (товарів)	Надання послуг	Використання активів підприємства
Вид доходу	Дохід від продажу	Дохід від надання послуг	Дохід від відсотків, дивідендів і роялті
Традиційний момент визнання доходу	Дата продажу (дата поставки)	Послуги виконано і виставлено рахунок за виконані роботи	У міру того, як минув час або використано активи

Рис. 1. Визнання доходу за сутністю операції згідно з МСФЗ 18 «Дохід» [14]

подані у Концептуальній основі складання та подання фінансових звітів. Разом із тим положеннями стандарту визначено обставини, за яких ці критерії будуть застосовуватися для кожної з трьох категорій доходу. Ці критерії зазвичай застосовують окремо до кожної операції.

Доходи включаються до складу облікового процесу на підставі принципів нарахування та відповідності, тому вони визнаються, коли відбуваються (а не тоді, коли отримуються або сплачуються грошові кошти) і відображаються в бухгалтерському обліку тих періодів, до яких вони відносяться. Крім того, витрати визнаються у Звіті про фінансові результати на основі прямого зв'язку між ними та отриманими доходами.

Для визначення фінансового результату, виходячи з принципу відповідності, доходи та витрати підприємства розподіляються по звітних періодах. Усі ці показники діяльності підприємства визначаються наростаючим підсумком за звітний період. Принцип нарахування передбачає відображення результатів господарських операцій у тому звітному періоді, коли вони відбуваються, не враховуючи моменту отримання чи сплати грошових коштів, оскільки не завжди оплата збігається у звітних періодах із моментом здійснення господарської операції. Принцип нарахування застосовується в поєднанні з принципом відповідності, який полягає у порівнянні доходів витрат звітного періоду, тобто витрати, понесені для отримання доходу, повинні бути погоджені з ним.

У світовій практиці найпоширенішими є два методи визнання доходів: касовий та метод нарахування. Проте це не єдині варіанти вирішення даного питання, існують ще й інші варіанти визнання доходу, іншими словами, визнання моменту реалізації, зокрема

це такі, як: протягом процесу виробництва та на момент завершення виробництва.

У вітчизняній практиці в бухгалтерському обліку, згідно з діючими положеннями стандартів бухгалтерського обліку, повинен застосовуватися метод нарахування та відповідності, а в податковому – застосовується ще й змішаний підхід до визнання доходу – за подією, що сталася першою: чи надходження виручки, чи відвантаження продукції.

Виходячи з положень МСФЗ 18 «Дохід», складовими елементами доходу є: валова виручка, яка надійшла або надійде на підприємство; податки, які підлягають перерахуванню до державного бюджету; доходи, утримані на користь третіх осіб (окрім держави); знижки за умовами укладеного контракту; уцінки за умовами контракту; повернення реалізованої продукції (товарів) за умовами контракту.

В Україні класифікація доходів регламентована П(С)БО 15 «Дохід» [5]. Згідно з п. 7 цього стандарту, визнані доходи класифікуються в бухгалтерському обліку за такими групами: а) дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг); б) інші операційні доходи; в) фінансові доходи; г) інші доходи; д) надзвичайні доходи. Склад доходів діяльності, що включаються до відповідної групи, регламентовано П(С)БО 15 «Дохід» (рис. 2).

Згідно з П(С)БО 15 [5], дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, інших активів) визнається за наявності всіх наведених нижче умов: покупцеві передані ризики й вигоди, пов'язані з правом власності на продукцію (товар, інший актив); підприємство не здійснює надалі управління та контроль над реалізованою продукцією (товарами, іншими активами); сума доходу (виручка) може бути достовірно визначена; є впевненість, що в результаті операції відбудеться збільшення

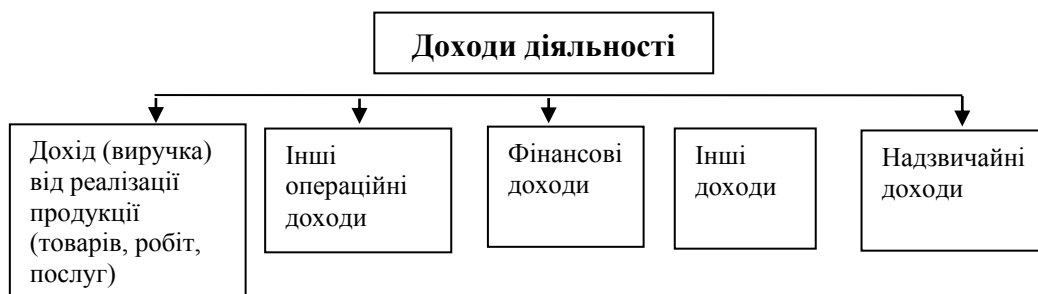

Рис. 2. Склад доходів діяльності згідно з П(С)БО 15 «Дохід» [5]

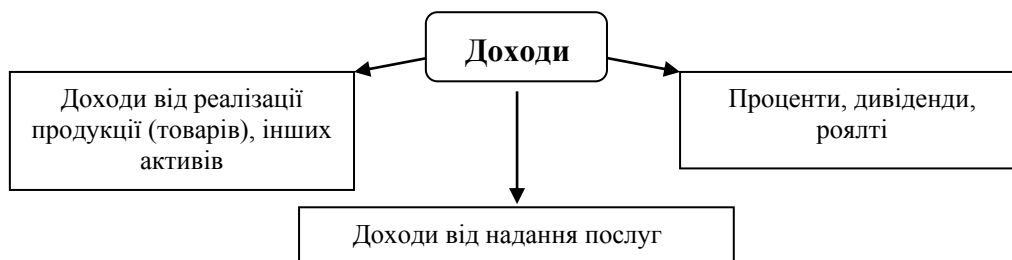

Рис. 3. Класифікація доходів для визнання та визначення їх суми [15]

економічних вигод підприємства, а витрати, пов'язані з цією операцією, можуть бути достовірно визначені.

Дохід не визнається, якщо здійснюється обмін продукцією (товарами, роботами, послугами та іншими активами), які є подібними за призначенням та мають однакову справедливу вартість.

У сучасному обліку найбільш поширеною ситуацією, яка відповідає критеріям визнання доходу, є така, коли дохід надходить у вигляді оплати за реалізовану підприємством продукцію (товари) на момент їхньої доставки. Дохід записується і відображується на рахунках на дату продажу (доставки) товарів. Коли відсутня повна гарантія надходження коштів за реалізовану продукцію (товар), необхідно відкласти визнання доходу до того моменту, коли буде впевненість в їх отриманні або до моменту його отримання. Для цього, відповідно до положень МСФЗ 18 «Дохід», використовується метод відшкодування витрат (з англ. cost recovery method, або sunk cost method).

Якщо дохід (виручка) від надання послуг не може бути достовірно визначено, то він відображається в бухгалтерському обліку в розмірі визначених витрат, що підлягають відшкодуванню.

Якщо дохід (виручка) від надання послуг не може бути достовірно оцінено і не існує ймовірності відшкодування зазначених витрат, то дохід не визнається, а зазначені витрати

визнаються витратами звітного періоду. Якщо надалі сума доходу буде достовірно оцінена, то дохід визнається за такою оцінкою.

Визначений дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) не коригується на величину пов'язаної з ним сумнівної та безнадійної дебіторської заборгованості. Сума такої заборгованості визнається витратами підприємства згідно з П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість» [5]. Доходи підприємства можна класифікувати за різними ознаками залежно від мети, для досягнення якої потрібна інформація про доходи. Для визнання доходу та визначення його суми доходи поділяють на: дохід від реалізації товарів, продукції, інших активів, придбаних для перепродажу (крім інвестицій у цінні папери); дохід, що отримано від надання послуг; дохід, що отримано від використання активів підприємства іншими фізичними та юридичними особами, результатом яких є отримання процентів, дивідендів, роялті (рис. 3).

Класифікувати дохід за видами діяльності можна як у розрізі центрів відповідальності, так і в розрізі всього підприємства. Залежно від виду діяльності розрізняють доходи від звичайної, надзвичайної, фінансової, операційної та інвестиційної діяльності.

За МСФЗ 18 «Дохід» визначення доходу включає дохід від основної діяльності та дохід від інших операцій. Дохід від основної діяльності виникає під час звичайної діяльності та має різну назву, у тому числі: про-

даж, винагороди, відсотки, дивіденди, роялті та орендна плата. МСФЗ 18 «Дохід» визначає дохід від основної діяльності як «валове надходження економічних вигод протягом певного періоду, яке виникає в ході звичайної діяльності підприємства, коли власний капітал зростає в результаті цього надходження, а не в результаті внесків учасників капіталу» [17].

Фактично весь дохід, який виникає в результаті операцій та подій, є доходом, але не кожний дохід є доходом від звичайної діяльності. Дохід від звичайної діяльності включає тільки валове надходження економічних вигод, які отримано та підлягають отриманню підприємством на його власний рахунок. Так, зазвичай доходом є валова сума продажу або винагороди. З доходу виключаються суми, отримувані від третіх сторін, такі як податок із продажу, податки на товари та послуги і податок на додану вартість, які надходять на підставі рішень уряду.

Під час побудови обліку доходів відкривають такі рахунки, пов'язані з цими видами діяльності: 70 «Доходи від реалізації», 71 «Інший операційний дохід», 72 «Дохід від участі в капіталі», 73 «Інші фінансові доходи», 74 «Інші доходи», 75 «Надзвичайні доходи», 76 «Страхові платежі», 79 «Фінансові результати» [15].

До надзвичайних подій відносять операції такого типу: стихійне лихо, пожежа, певні аварії тощо. Покриття за рахунок страхового відшкодування та інших джерел ураховується під час розрахунку фінансових результатів від надзвичайної події як доходи.

Слід зазначити, що одні й ті ж події можуть бути надзвичайними для одного підприємства і звичайними для іншого. Наприклад, дохід від покриття стихійного лиха буде розглядатися як надзвичайний підприємством, яке його одержало, та звичайними витратами для страхової компанії, яка здійснює страхування від таких випадків.

Висновки з цього дослідження. В умовах адаптації вітчизняного обліку до міжнародних стандартів одним із важливих і принципових теоретичних питань економічної діяльності є визначення терміна «дохід». Дохід являє собою збільшення економічної вигоди у результаті надходження грошових коштів, майна або погашення зобов'язань, що безпосередньо призводить до збільшення

капіталу. Становлення ринкових відносин супроводжується підвищенням ролі прибутку як матеріальної основи руху економічних інтересів підприємства і держави. Прибуток є основним джерелом збільшення власного капіталу, рушійною силою і джерелом поновлення виробничих фондів, а також джерелом формування доходів бюджетів різних рівнів. Звідси можна вважати прибуток найважливішим фактором економічного і соціального розвитку підприємства.

У статті з'ясовано, що в системі бухгалтерського обліку важливим є питання класифікації та визнання доходів для відображення інформації в реєстрах бухгалтерського обліку і для цілей здійснення податкових розрахунків, а також для цілей зовнішнього і внутрішнього контролю.

Розглянуто критерії та умови визнання доходу згідно з П(С)БО15 «Дохід» та МСФЗ 18 «Дохід». Показано, як застосовуються принципи нарахування та відповідності доходів і витрат для цілей визнання доходу в обліку.

Використання цих принципів, передбачених Законом «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», разом із високим ступенем деталізації доходів і витрат створюють систему, яка є досить зручною для складання звітності та максимально наочною для прийняття управлінських рішень.

На підставі вивчення загальних підходів до систематизації доходів залежно від видів діяльності розглянуто склад доходів підприємства і наведено їх класифікацію. Обґрунтовано доцільність використання чіткого розподілу доходів, витрат і фінансових результатів за видами діяльності для складання звіту про фінансові результати, що забезпечує узгодженість з іншими формами фінансової звітності. Ця узгодженість дасть змогу досягти комплексного підходу до складання фінансової звітності, а також підвищити оперативність отримання інформації внутрішніми та зовнішніми користувачами.

З'ясовано, що для обліку доходів діяльності, згідно з Планом рахунків, передбачено застосування таких бухгалтерських рахунків: 70 «Доходи від реалізації», 71 «Інший операційний дохід», 72 «Дохід від участі в капіталі», 73 «Інші фінансові доходи», 74 «Інші доходи», 75 «Надзвичайні доходи», 76 «Страхові платежі», 79 «Фінансові результати».

ЛІТЕРАТУРА:

1. Костюк П.А. Словарь бухгалтера / П.А. Костюк ; 3-е изд., перераб. и доп. – Мн. : Высш. шк., 2005. – 240 с.
2. Кузьминский А.Н. Теория бухгалтерского учета : [учебник] / А.Н. Кузьминский. – К. : Высшая школа, 2007. – 311 с.
3. Національне положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» від 21 червня 1999 р. № 391/3684 (зі змінами від 27 червня 2013 р. № 627, від 8 лютого 2014 р. № 48).
4. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 15 «Дохід», затверджений Наказом Мініфіну від 29.11.1999 № 290.
5. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 № 996-XIV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/996-14>.
6. Шеремет А.Д. Методика финансового анализа : [практическое пособие] / А.Д. Шеремет, Р.С. Сайфулин, Е.В. Нечаев. – М. : Инфра-М, 2001. – 208 с.
7. Шеремет О.О. Финансовый анализ : [навч. посіб.] / О.О. Шеремет. – К. : Кондор, 2005. – 196 с.
8. Ковалев В.В. Финансовый анализ / В.В. Ковалев. – М. : Финансы и статистика, 1999. – 512 с.
9. Ковалев В.В. Финансовый анализ: методы и процедуры / В.В. Ковалев. – М. : Финансы и статистика, 2006. – 560 с.
10. Мец В.О. Економічний аналіз фінансових результатів та фінансового стану підприємства : [навч. посіб.] / В.О. Мец. – К. : КНЕУ, 1999. – 132 с.
11. Савицкая Г.В. Анализ хозяйственной деятельности предприятия : [учеб. пособ.] / Г.В. Савицкая ; 6-е изд., перераб. и доп. – Мн. : Новое знание, 2001. – 704 с.
12. Цал-Цалко Ю.С. Финансовый анализ : [підручник] / Ю.С. Цал-Цалко. – К. : Центр навчальної літератури, 2008. – 566 с.
13. Савчук В.П. Финансовая диагностика и мониторинг деятельности предприятия: практические подходы и технологии / В.П. Савчук. – К., 2004. – 300 с.
14. Бухгалтерський облік за міжнародними стандартами : [практ. посіб.] / За ред. С.Ф. Голова, В.М. Костюченко. – Київ : Лібра, 2008. – 880 с.
15. Сук Л.К., Сук П.Л. Финансовый облік : [навч. посіб.] / Л.К. Сук, П.Л. Сук. – К. : Знання, 2010. – 629 с.
16. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість» : Наказ Міністерства фінансів України від 8 жовтня 1999 р. № 237 // Все про бухгалтерський облік. – 2003. – № 14. – С. 33–34.
17. Міжнародні стандарти фінансової звітності [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.minfin.gov.ua>.